

HERMANN HESSE

Sub tăvălug

Traducere din limba germană
ILEANA-MARIA RATCU

HERMANN HESSE

Unterm Rad

© Hermann Hesse 1906

Toate drepturile rezervate și controlate prin
Suhrkamp Verlag Berlin

Sub tăvălug

© RAO Distribuție, 2018

Pentru prezenta ediție

Ilustrația copertei

August Macke, *Autoportret cu pălărie* (1909)

Wikimedia Commons

2021

ISBN 978-606-006-527-2

RAO Distribuție

Str. Bărgăului nr. 9-11, București, România

www.raobooks.com

www.rao.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

HESSE, HERMANN

Sub tăvălug / Hermann Hesse ; trad. din lb. germană:

Ileana-Maria Rădu, - București : RAO Distribuție, 2021

ISBN 978-606-006-527-2

I. Rădu, Ileana-Maria (trad.)

821.112.2

Primul capitol

Domnul Joseph Giebenrath, negustor intermediar și agent, nu ieșea în evidență dintre ceilalți concetățeni prin nicio trăsătură sau însușire particulară. Ca și aceștia, avea un trup rotofei, un talent comercial moderat, legat de un respect sincer, din inimă, față de bani, o căsuță cu o mică grădină, mormintele familiei în cimitir, o religiozitate iluminată și cam tocită, un respect corespunzător față de Dumnezeu și autoritate și o supunere oarbă față de poruncile ferme ale decenței burgheze. Bea câteva pahărele, dar nu se îmbăta niciodată. Făcea uneori și câteva afaceri nu tocmai cinstite, dar niciodată nu depășea granițele formal permise. Îi numea pe cei mai săraci calici, iar pe cei mai bogați îngâmfați. Era membru al

asociației civice și în fiecare vineri juca popice la Vulturul, lua parte de fiecare dată la coptul pâinii, la festinuri și tăieri festive de porc. Când era la muncă, fuma țigări ieftine, după ce mânca, și duminica unele mai fine.

Avea viața interioară a unui filistin. Ceea ce se chema sufletul său se prăfuise de mult și însemna puțin mai mult decât un simț tradițional, primar al familiei, mândria față de propriul fiu și înclinația de a da ocazional pomană săracilor. Abilitățile sale spirituale se limitau la viclenie și pragmatism înnăscut, bine delimitate. Lecturile sale se mărgineau la cititul ziarului, iar pentru a-și acoperi nevoia de desfătare artistică îi erau suficiente reprezentația din fiecare an a unei piese jucate de amatori la asociația civică și ca variație, vizita la circ.

Ar fi putut să facă schimb de nume și locuință cu oricare vecin, fără să simtă că ar fi fost ceva altfel. Și împărtășea cu toți ceilalți capi de familie din oraș ceea ce se găsea în adâncul sufletului său, neîncrederea mereu trează față de orice forță sau personalitate superioară și dușmănia instintivă, născută din invidie, față de tot ce ieșea din cotidian și era mai liber, mai cizelat și mai spiritual.

Destul despre el. Doar ironia fină ar putea face față prezentării acestei vieți terne și tragicismului său inconștient. Însă acest om avea un singur băiat și despre el trebuie să vorbim.

Hans Giebenrath era, fără urmă de îndoială, un copil înzestrat. Era de ajuns să-l privești cum alerga printre ceilalți atât de frumos și deosebit. Micul cuib din Pădurea Neagră nu produsese asemenea figuri, de acolo nu plecase niciun om care să fi avut o privire sau o acțiune care să treacă de îngustimea de aici. Dumnezeu știe de unde avea băiatul ochii serioși, fruntea inteligentă și mersul elegant. Poate de la mamă? Murise de ani buni, iar în timpul vieții nu lăsase să se observe nimic deosebit la ea, decât că era mereu bolnăvicioasă și mârșnită. Tatăl nu intra în discuție. Prin urmare, o scânteie misterioasă venise cu adevărat de sus în vechiul cuib, care dăduse în cele opt-nouă secole de existență atâția cetățeni destoinici, dar niciodată vreun talent sau geniu.

Un observator purtat prin școli moderne ar fi putut vorbi, amintindu-și de mama debilă și de vechimea considerabilă a familiei, despre hipertrofia inteligenței ca simptom al unei degenerări care începuse să se instaleze. Însă orașul

era foarte mulțumit să nu adăpostească oameni de acest fel și numai cei mai tineri și mai descurcăreți dintre funcționari și dascăli aveau o idee neclară, aflată din articole de ziar, despre existența „omului modern“. Se putea trăi acolo și se putea beneficia de educație fără a cunoaște vorbele lui Zarathustra. Căsniciile erau solide și adesea fericite, iar întregul stil de viață era iremediabil învechit. Burghezii înstăriți, cu vieți așezate, dintre care unii deveniseră în ultimii douăzeci de ani din meșteșugari fabricanți, își ridicau pălăria în fața funcționarilor și le căutau societatea, însă între ei îi numeau calici și conțopiști. În mod ciudat, nu cunoșteau ambiție mai mare decât să-și trimită fiii la studii și să-i vadă funcționari. Doar că, din păcate, toate acestea rămâneau mai întotdeauna un vis frumos, dar de neatins, pentru că urmașii lor treceau cu mare chin de școala latinească și adesea după mai multe repetenții.

Cu privire la harul lui Hans Giebenrath nu exista îndoială. Dascălii, rectorul, vecinii, preotul paroh, colegii de școală și oricine altcineva recunoșteau că băiatul avea o minte bună și oricum ceva aparte. Astfel, viitorul

său era stabilit, căci în regiunile suabe, pentru copiii supradotați exista, în cazul în care părinții erau înstăriți, doar o singură cale: să dea examenul pentru a ajunge la Seminar. Apoi urmau Școala luterană din Tübingen, iar de acolo ajungeau fie la amvon, fie la catedră. An de an, trei până la patru duzini urmau acest drum tăcut și sigur, nou confirmații pregătiți parcurgeau pe spezele statului diversele domenii ale științei umaniste, iar opt sau nouă ani mai târziu apucau pe cea de-a doua, adesea cea mai lungă parte a drumului vieții lor, când trebuiau să plătească statului favorurile pe care le primiseră.

În câteva săptămâni avea să aibă loc examenul de admitere la Seminar. Așa se numește hecatomba anuală prin care statul își alege vârstarele spirituale și în timpul căreia din orașele și sătucuri se îndreaptă un oftat general, rugăciuni și urări către capitală, în al cărei palat se desfășoară examenul.

Hans Giebenrath era singurul candidat pe care orașelul se gândise să-l trimită la chinuitorul concurs. Cînstea era mare, însă în niciun caz nu venea pe degeaba. Cursurile de la școală, care țineau zilnic până la ora patru, erau urmate

de o lecție suplimentară de limbă greacă la rector. La ora șase, preotul paroh al orașului era atât de amabil, încât îl ajuta să recapituleze la latină și religie, iar de două ori pe săptămână, după masa de seară, mai beneficia de o oră de îndrumare de la profesorul de matematică. În afară de verbele neregulate, la limba greacă se pune accentul pe diversitatea legăturilor dintre propoziții, care se exprimau cu ajutorul particulelor, la latină erau importante claritatea și concizia stilului și mai cu seamă cunoașterea finețurilor prozodiei, iar la matematică se pune accentul pe socotelile complicate. Aparent, acestea nu aveau, după cum adesea susținea profesorul, nicio valoare pentru studiile de mai târziu și pentru viață. În realitate erau foarte importante, chiar mai importante decât alte materii principale, deoarece dezvoltau abilitățile logice, fiind baza gândirii clare, sănătoase și eficace.

Pentru a nu fi cuprins însă de o epuizare spirituală și pentru ca din cauza exercițiilor de înțelegere, sufletul să nu fie uitat și să se usuce, Hans avea voie să frecventeze cu o oră înainte de începerea programului de școală cursurile de confirmare, la care, din catehismul lui Brenz,

din învățarea stimulatorie pe de rost și din repetarea întrebărilor și răspunsurilor, în sufletele tinere pătrundea o adiere înviorătoare de viață religioasă. Din păcate, își tulbura singur aceste ore reconfortante și se sustrăgea de la binecuvântarea lor. În cartea de catehism își puna pe ascuns bilețele pe care erau scrise cuvinte grecești și latinești sau cu exerciții și se ocupa aproape întreaga oră cu aceste științe laice. Totuși, conștiința sa nu era atât de tocită ca să nu simtă permanent o nesiguranță chinuitoare și un sentiment surd de spaimă. Când decanul se apropia de el sau îl striga pe nume, tresărea de fiecare dată cu sfilă și când trebuia să dea un răspuns, avea broboane de sudoare pe frunte și inima îi bătea să-i spargă pieptul. Însă răspunsurile erau fără cusur, chiar și în pronunție, iar decanul aprecia mult acest lucru.

Temele scrise, cele la care trebuia să învețe pe dinafară, cele recapitulative și cele care trebuiau pregătite, care se adunau de-a lungul zilei de la o lecție la alta, puteau fi rezolvate seara târziu, acasă, la lumina familiară a lămpii. Munca aceasta tăcută, desfășurată în liniștea casei, căreia profesorul de la clasă îi atribuia

o acțiune profundă și stimulatorie, dura marțea și sâmbăta în mod obișnuit numai până pe la zece, însă altfel până la orele 11-12 și uneori chiar mai mult. Tatăl bombănea puțin din cauza consumului prea mare de ulei, însă privea învățatul cu o mândrie satisfăcută. Pentru unele ore de liniște și pentru duminici, care constituiau cea de-a șaptea parte a vieții noastre, i se recomanda cu tărie lectura unor autori care nu erau citați la școală și repetarea gramaticii.

– Bineînțeles cu măsură, cu măsură! Plimbarea o dată, de două ori pe săptămână este necesară și face minuni. Pe vreme frumoasă poți să-ți iei o carte cu tine, în aer liber. Vei vedea ce ușor și vesel se poate învăța în aer curat. În orice caz, capul sus!

Hans își ținea capul sus, pe cât putea, își folosea acum și plimbările pentru învățat și umbla tăcut și sfios, cu chipul care trăda lipsa de somn și cu ochi osteniți, cu cearcăne vineții.

– Ce credeți despre Giebenrath? Va trece examenul? îl întrebă profesorul pe rector.

– Va trece, va trece, glăsuși vesel rectorul. Este unul dintre cei mai isteți. Uitați-vă numai la el, e deja spiritualizat.

În ultimele opt zile, spiritualizarea făcea vâlvă peste tot. Pe chipul drăguț și delicat al băiatului, ochii ardeau neliniștiți și tulburi, pe fruntea sa frumoasă se iviseră deja linii fine, care trădau spiritul, iar brațele și mâinile și așa subțiri și deșirate atârnavă cu o grație ostenită, care amintea de Botticelli.

Era timpul. Dimineața devreme trebuia să plece cu tatăl său la Stuttgart și să dovedească la examen dacă era demn să treacă de îngusta poartă de mănăstire a Seminarului. Tocmai îi făcuse rectorului vizita de despărțire.

– În seara asta, îi spuse în încheiere cu neobișnuită blândete temutul conducător al școlii, nu trebuie să mai lucrezi. Promite-mi. Trebuie să ajungi mâine, la Stuttgart, foarte odihnit. Du-te să te plimbi o oră și apoi mergi la culcare din timp. Tinerii trebuie să-și facă somnul.

Hans era uimit ca în loc de mulțimea de sfaturi, de care se temea, să primească atâta bunăvoință și ieși din clădirea școlii râsuflând ușurat.

Teii înalți de pe dealul bisericii aveau o strălucire mată în lumina fierbinte a soarelui de după-amiază, în piață, apa celor două fântâni clipea și sclipea în lumină, peste linia

neregulată a acoperişurilor priveau în jos, de foarte aproape, munţii de un albastru întunecat, acoperiţi de brazi. Băiatul avu impresia că nu mai văzuse toate acestea de multă vreme şi totul i se părea neobişnuit de frumos şi ispititor. Îl durea capul, dar azi nu mai trebuia să înveţe.

Mergea agale prin piaţă, pe lângă vechea primărie, pe strada pieţei şi pe lângă cuţitari către vechiul pod. Se plimbă pe acolo o vreme în sus şi în jos şi, în sfârşit, se aşeză pe marginea largă a podului. Săptămâni şi luni la rând trecuse pe aici de câte patru ori pe zi şi nu aruncase nicio privire spre micuţa capelă gotică de lângă pod, nici spre râu, nici spre cascadă, spre stăvilă şi moară, nici măcar spre locul de scăldat şi spre malul străjuit de sălcii, unde se aflau unele lângă altele tăbăcării, unde râul era adânc, verde şi liniştit ca un lac şi unde crengile aplecate ale sălciilor ajungeau până în apă.

Îi veni acum în minte câte zile petrecuse aici, cât de des înotase, se scufundase, vâslise şi pescuise. Ah, pescuitul! Aproape că uitase de el şi uitase şi cum se face, iar în anul trecut plânse atâtea de amarnic atunci când i se interzisese, din cauza învăţatului pentru examen. Pescuitul! Fusesse cel mai frumos lucru în toţi anii lungi

de şcoală. Statul în umbra subţire a sălciilor, susurul de la stăvilă morii din apropiere, apa adâncă şi liniştită! Şi jocul luminii pe suprafaţa apei, legănarea blândă a undiţei lungi, emoţia când peştele muşca şi trăgea şi bucuria unică atunci când ţinea în mână un peşte rece, rotund şi alunecos!

Prinsese câţiva crapezi suculenţi, obleţi şi mreşe, dar şi câte un lin delicat sau câte un boiştan mic şi frumos colorat. Privi apa îndelung şi la vederea cotului verde al râului deveni gânditor şi trist şi simţi că bucuriile libere şi sălbătice de băietan rămăseseră mult în urmă. Scoase mecanic o bucată de pâine din buzunar, formă cocoloaşă mai mari şi mai mici din ea, le aruncă în apă şi observă cum se duceau la fund şi erau apucate de peşti. Mai întâi veniră păstrăvii mici şi aurii, beldiţele, mâncară bucăţelele mici de pâine cu lăcomie, iar pe cele mari le lovira flămânzi cu botul, în zigzag. Apoi se apropie încet şi cu băgare de seamă şi un obleţ mai mare, al cărui spate lat, închis la culoare se ridică uşor de pe fundul apei. Obleţul înconjură precaut cocoloşul de pâine şi deodată îl făcu să dispară în gura deschisă larg.